

Bilgi ve teknoloji çağında genç işsizlik: OECD ülkeleri ve Türkiye karşılaştırması

Doç. Dr. Pınar Akıncı Acar

1980 yılında İstanbul'da doğdu. 2004 yılında İstanbul Bilgi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Uluslararası Finans Bölümünden mezun oldu. 2011 yılında Marmara Üniversitesi Yönetim ve Organizasyon İngilizce Tezli Yüksek Lisans Programını tamamladı. Marmara Üniversitesi İşletme Yönetim ve Organizasyon (İngilizce) programında doktora derecesini almaya 2016 yılında yaptığı tez savunması ile hak kazandı. 2021 yılında Yönetim ve Strateji Bilim Dalında doçent ünvanı aldı. Hâlen İstanbul Medipol Üniversitesi İşletme ve Yönetim Bilimleri Fakültesi Öğretim Üyesi ve İnsan Kaynakları Yönetimi Bölüm Başkanı olarak görev yapmaktadır. Uzmanlık alanı yönetim ve stratejidir. Yetenek yönetimi, stratejik insan kaynakları yönetimi, örgüt kültürü, örgütsel davranış, girişimcilik, bilgelik yönetimi, yenilikçilik, liderlik, örgütsel öğrenme yeteneği ve sürdürülebilirlik konularında ulusal ve uluslararası yayınları bulunmaktadır.

Doç. Dr. Öznur Gülen Ertosun

1983 yılında doğdu. 2004 yılında Kocaeli Üniversitesi İktisat Bölümünden mezun oldu. 2007 yılında Marmara Üniversitesi İnsan Kaynakları Yönetimi Programında yüksek lisansını tamamladı. Gebze Teknik Üniversitesi İşletme Yönetimi doktora programını pozitif psikolojik sermaye üzerine teziyle tamamladı. Yönetim ve strateji alanında doçent derecesine sahiptir. 2015 yılından bu yana İstanbul Medipol Üniversitesinde İnsan Kaynakları Yönetimi ve Örgütsel Davranış alanlarında dersler vermekte olup, 2020 yılından bu yana İşletme ve Yönetim Bilimleri Fakültesinde dekan yardımcısı olarak görev yapmaktadır. Hâlihazırda, üniversitenin Sürdürülebilir Kalkınma Uygulama ve Araştırma Merkezi (SURKAM) müdür yardımcısıdır. Araştırma alanları arasında yetenek yönetimi, yeşil meslekler, kurumsal sürdürülebilirlik, stratejik insan kaynakları yönetimi, örgüt kültürü, motivasyon, pozitif psikoloji, yönetim ve liderlik vb. yer almaktadır.

Günümüz dünyası teknoloji ve bilgi çağı olarak tanımlanmaktadır. Bilgi çağının getirdiği yenilikler ve gelişim olanakları ülkelerin ekonomik, politik/yasal, sosyokültürel, eğitim, teknolojik ve küresel çevre eğilimlerinde değişkenlik göstermektedir. Dış çevre faktörlerindeki ekonomik eğilimlerin Gayrisafi Yurt İçi Hasıla (GSYİH) eğilimleri, faiz oranları, para arzı, enflasyon oranları, devalüasyon, enerji alternatifleri, yenilenebilir enerji kaynakları ve maliyeti, gelir, ücret/fiyat kontrolleri, döviz piyasaları ve küresel finans sistemleri üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Tüm bu verilerden etkilenen ve Ekonomik İş Birliği ve Kalkınma Örgütü (OECD) ülkeleri dâhil dünya genelinde kritik öneme sahip olan ekonomik göstergelerinden biri de işsizlik seviyeleridir. Bilgi ve teknoloji çağında öne çıkan ve ele alınması gereken bir sorunsal olan

genç işsizlik seviyeleri ise genel ekonomik eğilimlere son derece duyarlıdır.

Bilgi Çağının Özellikleri ve Genç İstihdamına Etkisi

Dünya çapında bilginin katlanarak büyümesi ve teknolojik yenilikler “dördüncü sanayi devrimi” olarak adlandırılan değişimin göstergeleri olarak ifade edilebilir. Teknolojiler önceden insanların gerçekleştirebildiği görevleri yerine getirebilmekteydi. Mekanik sistemler daha önce ağır işler de dâhil olmak üzere yapmaya programlandıkları işleri tamamlıyordu. Fiziksel emek veya rutin görevler son makine öğrenimi sistemleriyle birlikte değişime uğradı ve “ikinci makine çağı” olarak tanımlanan dijital gelişmişlik olgusu ortaya çıktı. Son makine öğrenimi sistemleri insanın entelektüel yetenekleri için potansiyel bir tehdit olarak kabul edilmektedir (1).

Bu doğrultuda iş tanımlarının ve iş yapış şekillerinin değişmesi söz konusu olduğundan genç istihdamın anlamlı düzeyde etkilendiği gözlemlenmektedir. Bu etki hem pozitif hem de negatif yönde seyretmektedir. Teknolojik ilerleme ve otomasyonun öncelikle olumlu toplumsal değişiklikler getirmesi bekleniyor. Yeni endüstriler ve istihdam fırsatları yaratabilir ve bilgi ekonomisindeki yüksek eğitimli profesyoneller için iş gücü piyasasında bağlantıları kolaylaştırabilir. Dijitalleşmeye ne kadar çok yatırım yapılırsa, yeni dijital teknolojiler yeni ve çeşitli beceriler gerektireceğinden daha fazla istihdam yaratılacaktır. Ancak otomasyon kalıcı işsizlik riskine de yol açabilir. Otomasyon ve robotizasyon nedeniyle önümüzdeki yıllarda ortadan kalkacak iş sayısına dair birçok projeksiyon ortaya konmuştur. Bu fenomen genellikle teknolojik işsizlik olarak tanımlanmaktadır (1).

Gençler potansiyel olarak nüfusun en aktif kısmıdır ve bir ülkenin ekonomik ve sosyal kalkınmasına destek olan önemli bir değerdir. Bu demografik kategorinin önemi göz önüne alındığında, gençlerin maruz kaldığı yüksek işsizlik, hareketsizliğe yol açarak ciddi bir ekonomik ve sosyal sorun hâline gelmektedir (2). Genç işsizliğin sebeplerini incelediğimizde sadece teknolojik işsizlik olgusuna ağırlık vermenin çok da gerçekçi olmadığı kanaatindeyiz. İstihdam politikalarındaki yetersizlikler, yapısal faktörler, yetersiz iş fırsatları, çalışma alanlarıyla uyumayan atamalar, işe alımlarda referans beklentisi ve gayriresmî iş gücü uygulamalarından etkilenen özel sektördeki çalışma koşulları genç işsizliğin nedenleri arasında yer almaktadır (3).

OECD Ülkelerinde Genç İşsizlik

OECD ülkelerinin genç işsizlik trendleri incelendiğinde sanayileşmiş ve ekonomik açıdan gelişmiş ülkelerin işsizlik oranlarının daha düşük seviyelerde seyrettiği görülmektedir. Teknolojiye yatırım yapan ve dijitalleşme süreçlerinde sektörel açıdan yeni iş alanları açabilen ülkelerin genç işsizlik sorunuyla daha başarılı mücadele ettiği anlaşılmaktadır. İşsizlik oranını, aktif olarak çalışmayan, iş arayan ve iş almaya hazır kişilerin, çalışan veya işsiz olan çalışma çağındaki nüfusa oranı olarak ifade edebiliriz. Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO), mevcut

durumda çalışmaya hazır olan ve en az dört hafta içinde iş aramak için belirli adımlar atmış olan kişilerin işsizlik popülasyonu içerisinde yer aldığını öne sürmektedir (4). Ortalama olarak OECD ülkeleri genelinde işsizlik gençler arasında alışılmadık bir durum değildir. 2022 verilerine göre istihdam edilemeyen ve eğitim/öğrenim göremeyen (NEET) 15-29 yaş arası gençlerin payı OECD ülkeleri genelinde ortalama yüzde 12,5'e ulaşmıştır (4). Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre Türkiye'de NEET oranı ise yüzde 24,2 olarak belirlenmiştir (5).

Küresel Mali Kriz sonrasında Avrupa genelinde en keskin düşüşleri yaşayan ülkeler aynı zamanda en düşük genç işsizlik oranlarına sahiptir. İrlanda, Estonya, Litvanya, İspanya ve Portekiz'de genç istihdam oranları 2008 ilk çeyrek Q1 (Quarter 1) ile 2010 üçüncü çeyrek Q3 (Quarter 3) arasında yüzde 25'ten fazla düşmüştür. Düşen iş gücü talebinin açık rolüne rağmen, politika yapıcılar genç işsizlik sorunlarına 'arz yanlısı çözümler' önermişlerdir (6). Günümüz verilerini incelediğimizde OECD genç işsizlik ortalamasının, 2024'ün Q1 ilk çeyreğinde genç kadın (%10,7) ve genç erkek (%11), Q3 üçüncü çeyrekte genç kadın (%11,3) ve genç erkek (%11,4) aralığında seyrettiği gözlemlenmiştir (7). Türkiye genç işsizlik 2024 verilerine göre OECD ortalamasının üstünde yer almaktadır. 2024 Q1 ilk çeyrekte genç kadın

Gençler potansiyel olarak nüfusun en aktif kısmıdır ve bir ülkenin ekonomik ve sosyal kalkınmasına destek olan önemli bir değerdir. Bu demografik kategorinin önemi göz önüne alındığında, gençlerin maruz kaldığı yüksek işsizlik, hareketsizliğe yol açarak ciddi bir ekonomik ve sosyal sorun hâline gelmektedir.

(%21) ve genç erkek (%13,2), Q3 üçüncü çeyrekte genç kadın (%23,4) ve genç erkek (%12,9) aralığında seyretmiştir. İspanya'da, 2024 verilerine göre OECD ortalamasının üstünde genç işsizlik oranları ortaya çıkmıştır. İlk çeyrekte (Q1) genç kadın (%26,9) ve genç erkek (%28,3) olarak dağılım göstermektedir. Japonya'da, 2024 ilk çeyrekte genç işsizlik oranlarının yüzde 4,2 seviyelerinde seyrettiği gözlemlenmiştir.

Türkiye'de İşsizliğe Genel Bir Bakış

Türkiye'de 2025 işsizlik oranı, yüzde 8,6 olarak kaydedilmiştir (8). Ekonomik büyümedeki dalgalanmalar, yüksek enflasyon, döviz kuru istikrarsızlığı ve jeopolitik riskler gibi faktörler, işsizlik oranlarını olumsuz etkileyen temel unsurlardır. Özellikle genç işsizliği, bu tür ekonomik dalgalanmalardan daha fazla etkilenmektedir. Türkiye'de istihdamın yaklaşık yüzde 30'unun kayıt dışı olması, işsizlik olgusunu daha karmaşık hâle getirmektedir (9). Kayıt dışı sektörde çalışan gençler, düşük ücret, sosyal güvence eksikliği ve kötü çalışma koşulları gibi sorunlarla karşı karşıya kalmaktadır. Bu durum, gençlerin resmî işsizlik istatistiklerinde yer almasına rağmen, gerçekte işsizlik sorunu yaşadıklarını göstermektedir. ILO verilerine göre, Türkiye'deki kayıt dışı istihdam oranı yüzde 27,3'tür. Kayıt dışı istihdamın cinsiyet dağılımı incelendiğinde, kadınların erkeklere göre daha yüksek oranda kayıt dışı çalıştığı görülmektedir. Toplamda kayıt dışı çalışan kadınların oranı yüzde 34,4 olurken, erkeklerin genel kayıt dışı çalışma oranı ise yüzde 23,8 olarak kaydedilmiştir (10). TÜİK 2024 verilerine göre, Türkiye nüfusunun yüzde 15,1'ini 15-24 yaş grubundaki genç nüfus oluşturmaktadır. Bu genç nüfusun yüzde 51,3'ü erkeklerden ve yüzde 48,7'si kadınlardan meydana gelmektedir. Türkiye'nin genç nüfus oranı, Avrupa Birliği üyesi 27 ülkenin ortalama genç nüfus oranından (%10,6) belirgin şekilde yüksektir. Bu demografik yapı, Türkiye için hem fırsatlar hem de zorluklar sunmaktadır (12).

Türkiye'de Genç İşsizliğin Yapısal Nedenleri ve OECD Ülkeleri ile Karşılaştırmalı Analiz

Türkiye'de genç işsizliği, karmaşık yapısal nedenlerden kaynaklanan ve OECD ülkeleri ile karşılaştırıldığında farklılıklar gösteren önemli bir sorundur. Bu analizde, eğitim-istihdam uyumsuzluğu, kayıt dışılık, kadınların iş gücüne katılımı, ekonomik büyüme ve demografik baskı gibi temel nedenler ve OECD ülkeleri ile karşılaştırmalı durum ele alınacaktır.

1) Eğitim-istihdam uyumsuzluğu ve mesleki eğitim

Türkiye'de gençlerin eğitim düzeyi artmasına rağmen, iş gücü piyasasının

ihtiyaç duyduğu becerilerle uyum sağlanamamıştır. Yükseköğretim mezunu gençlerin önemli bir bölümü işsiz kalmakta (%9.8), ortaöğretim düzeyinde mesleki ve teknik eğitim alanların (%10.1), diğer liselerden mezun olanlara göre (%12.1) iş gücüne katılımı ve istihdam edilmede avantajlı oldukları görülmektedir (13). OECD ülkelerinde ise mesleki eğitim ve staj programları bu uyumsuzluğu azaltmada daha başarılı olmuştur. Örneğin Almanya'daki "dual system" gibi uygulamalar gençlerin istihdamına katkı sağlamaktadır. Türkiye'de ise mesleki yeterlilik belgesi şartı gibi engeller, gençlerin bu olanaklara erişimini kısıtlamaktadır.

Türkiye'de eğitim sistemi ile iş gücü piyasasının ihtiyaçları arasında uyumsuzluk bulunmaktadır. OECD ülkelerinde ise, mesleki eğitim sistemleri iş gücü piyasasının taleplerine göre daha iyi yapılandırılmıştır ve gençlerin iş hayatına geçişini kolaylaştırmaktadır. Örneğin İsviçre'de, mesleki eğitim gençlerin yüzde 70'i tarafından tercih edilen bir kariyer yoludur ve işverenler tarafından güçlü bir şekilde desteklenmektedir (14). Türkiye'de ise mesleki eğitime katılım oranları düşüktür ve gençler genellikle akademik eğitime yönlendirilmektedir (11).

Türkiye'de, özellikle ara eleman düzeyinde nitelikli iş gücü eksikliği yaşanmaktadır. OECD ülkelerinde ise, nitelikli iş gücü yetiştirme ve istihdam etme konusunda daha başarılı politikalar uygulanmaktadır. Örneğin İsviçre'de işverenler, gençlerin yetişmesine ve işletmelerin ihtiyaç duyduğu yeteneklere sahip olmalarına yardımcı olmak için aktif rol oynamaktadır. Türkiye'de ise işverenlerin mesleki eğitim sistemine katılımı ve gençlerin yetiştirilmesine olan desteği sınırlıdır (11).

2) Kayıt dışılık, istihdam ve iş gücü piyasası

Türkiye'de istihdamın önemli bir bölümü kayıt dışıdır. ILO verilerine göre, Türkiye'de kayıt dışı istihdam oranı yüzde 27,3'tür. Toplamda kayıt dışı çalışan kadınların oranı yüzde 34,4 iken, erkeklerin genel kayıt dışı çalışma oranı ise yüzde 23,8 olarak kaydedilmiştir (15). Gençler, düşük ücretli ve sosyal güvenceden yoksun bu sektörde çalışmaya zorlanmaktadır. Bu durum, genç işsizliğinin resmî verilerde tam olarak yansıtılamamasına neden olmaktadır.

Kayıt dışı istihdam, gençlerin güvencesiz çalışmasına ve ekonomik krizlerde ilk işten çıkarılan grup olmasına yol açmaktadır (11). OECD ülkelerinde ise daha düzenli iş gücü piyasaları ve sosyal güvenlik mekanizmaları, gençlerin bu tür risklere karşı korunmasına yardımcı olmaktadır. Buna ilaveten, Türkiye'deki iş gücü piyasası, OECD ülkelerine göre daha az esnektir. Bu durum, gençlerin işe girmesini ve iş deneyimi kazanmasını zorlaştırmaktadır. OECD ülkelerinde ise, daha esnek iş gücü piyasaları sayesinde gençler, farklı işlerde çalışma ve deneyim kazanma fırsatı bulabilmektedir (16).

3) Kadınların düşük iş gücüne katılımı ve cinsiyet eşitsizliği

Türkiye'de genç kadınların iş gücüne katılım oranı, erkeklere göre oldukça düşüktür. Toplumsal cinsiyet rolleri, ev içi sorumluluklar ve çocuk bakımı eksikliği, genç kadınları iş gücü piyasasından uzaklaştırmaktadır (9). OECD ülkelerinde ise kadınların iş gücüne katılım ortalaması daha yüksektir. Türkiye'deki bu fark, toplumsal cinsiyet rolleri ve çocuk bakımı gibi destek mekanizmalarının yetersizliğinden kaynaklanmaktadır.

4) Ekonomik büyüme, işsizlik ilişkisi ve aktif istihdam politikaları

Okun Yasası'na göre, ekonomik büyüme ile işsizlik arasında negatif bir ilişki beklenir. Ancak Türkiye'de bu ilişki zayıftır. Ekonomik büyüme rakamları yüksek olsa bile genç işsizlik oranları istenilen düzeyde düşmemektedir (12). OECD ülkelerinde ise aktif istihdam politikaları, genç işsizliğiyle mücadelede önemli bir rol oynamaktadır. Örneğin İsveç'teki "Youth Guarantee" programı gibi uygulamalar, gençlere iş veya eğitim garantisi vererek işsizlik oranlarını düşürmede başarılı olmuştur. Türkiye'de ise bu tür programlar yetersiz kalmaktadır (11).

Türkiye'de gençlere yönelik istihdam politikaları, OECD ülkelerine göre daha az gelişmiştir. OECD ülkelerinde ise, genç işsizliğini azaltmak ve gençlerin istihdamını artırmak için daha kapsamlı ve etkili politikalar uygulanmaktadır (16). Örneğin Birleşik Krallık ve Macaristan'da, uzun dönemli işsiz gençlere iş garantisi, eğitim veya işe yerleştirme gibi destekler sağlanmaktadır. Türkiye'de ise, gençlere yönelik istihdam teşvikleri ve aktif iş gücü pi-

yasası politikaları yeterince etkili olmamaktadır (11).

Türkiye ekonomisi, OECD ülkelerine göre daha yavaş büyümekte ve daha az yenilikçilik üretmektedir. Bu durum, gençler için daha az iş imkânı ve daha düşük ücretler anlamına gelmektedir (16). OECD ülkelerinde ise, yüksek ekonomik büyüme ve yenilikçilik sayesinde gençler için daha fazla iş imkânı ve daha iyi çalışma koşulları sağlanmaktadır (14).

5) Demografik baskı ve bölgesel dengesizlikler

Türkiye'nin genç nüfus oranı yüksektir (%15,1). Ekonomi, her yıl iş gücüne katılan çok sayıda gence yeterli istihdamı sağlayamamaktadır (17). Ayrıca, Türkiye'de bazı bölgelerde genç işsizlik oranları daha yüksektir. OECD ülkelerinde ise bölgesel politikalar ve göç desteğiyle bu tür eşitsizlikler minimize edilmektedir.

Türkiye'de Genç İstihdamını Teşvik Eden Programlar

Türkiye'de genç istihdamını teşvik etmek amacıyla çeşitli programlar uygulanmaktadır. Bu programlar, mesleki eğitimden girişimcilik desteklerine, sosyal güvenlik teşviklerinden eğitim reformlarına kadar geniş bir yelpazede yer almaktadır ancak bu programların etkinliği ve kalıcı istihdam üzerindeki etkileri sınırlı kalmaktadır. Aşağıda bazı örnek faaliyetlere yer verilmiştir.

Mesleki eğitim ve staj programları: İŞKUR'un gençlere yönelik mesleki eğitim ve staj programları, teoride gençleri iş gücü piyasasına hazırlamayı hedeflemektedir. Örneğin "İŞKUR Gençlik Programı" bu kapsamda yer almaktadır (18). Ancak, bu programların katılımcılarının yarısından azına kalıcı istihdam sağlayabilmektedir.

Girişimcilik destekleri: Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığının (KOSGEB) genç girişimcilere sağladığı hibe ve düşük faizli krediler, bazı gençlerin kendi işlerini kurmasını sağlamıştır (19). Ancak, bu girişimcilerin yarısı ilk üç yıl içinde faaliyetlerini durdurmaktadır (20). Bu durumun temel sorunları arasında, girişimcilik eğitimi eksikliği ve pazara erişim zorlukları bulunmaktadır. Buna ilaveten, Dünya

Bankası Türkiye'de kadınlara ve gençlere ait küçük işletmelerin ve sanayinin yeşil dönüşüme uyum sağlamalarını destekleyen bir proje başlatmıştır (21).

Sosyal güvenlik ve kayıt dışılıkla mücadele: Gençlerin kayıtlı istihdamını artırmak için sosyal güvenlik primi işveren payı desteği uygulanmaktadır. Bu politika, özellikle Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerde (KOBİ) genç istihdamını yüzde 15-20 oranında artırmıştır (22). Ancak, denetim eksikliği nedeniyle bazı işverenler teşviki kötüye kullanarak gençleri düşük ücretle çalıştırmaktadır. Kayıt dışı çalışan gençler ise, işsizlik sigortası ve aktif iş gücü programlarından yararlanamamaktadır. Bu durum, genç işsizliğinin görünmez kalmasına yol açmaktadır (10).

Eğitim politikaları ve istihdam bağlantısı: Millî Eğitim Bakanlığının (MEB) meslek edinmeye yönelik teknik becerilerini geliştirmeyi hedefleyen projeleri, Yükseköğretim Kurulunun (YÖK) kariyer odaklı burs programları, gençleri geleceğin mesleklerine yönlendirmeyi amaçlamaktadır. Ancak, sanayi iş birliği ve altyapı eksiklikleri ile eğitim müfredatının dijital dönüşüme ayak uyduramaması işsizlik ile mücadeleye yönelik hedeflere ulaşmayı olumsuz etkilemektedir.

Kadın odaklı politikalar: Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının kreş desteği ve esnek çalışma teşvikleri, genç kadınların iş gücüne katılımını artırmıştır. Ancak, kırsal bölgelerde kreş imkânlarının yetersizliği ve toplumsal normlar, kadınların iş gücüne katılımını engelleyebilmektedir. Kadın kooperatifleri, kadın girişimcilere yönelik dernek ve Sivil Toplum Kuruluşlarında (STK) yürütülen projeler, genç kadınların girişimcilik oranını artırsa da gerek kadınların eğitimle ilgili sınırlılıkları gerek projelerin finansman kısıtları gerekse de toplumsal cinsiyet rolleri dolayısıyla kadınların katılımı hususundaki engeller istenilen oranda istihdama ulaşılmasını engellemektedir.

Genç İşsizliğin Sonuçları

Genç işsizliği; bireyler, toplum ve ekonomi üzerinde derin ve çok boyutlu etkilere sahip karmaşık bir olgudur. Genç işsizliğinin bireyler üzerindeki en belirgin sonuçlarından biri ekonomik zorluklardır. Gelir elde edemeyen

gençler, temel ihtiyaçlarını karşılamak, eğitimlerine devam etme veya kendi geleceklerini kurma konusunda ciddi engellerle karşılaşır. Bu durum, sadece maddi sıkıntılara değil, aynı zamanda psikolojik sorunlara da yol açabilir. İşsizlik, gençlerin öz güvenini olumsuz etkileyebilir, stres, kaygı ve depresyon gibi sorunlara zemin hazırlayabilir. İş bulma sürecindeki başarısızlıklar, umutsuzluk ve karamsarlık duygularını tetikleyebilir. Ekonomik ve psikolojik zorluklar, gençlerin sosyal izolasyon yaşamasına da neden olabilir. İşsizlik, gençlerin sosyal hayattan uzaklaşmasına, arkadaşlarıyla vakit geçirme, sosyal aktivitelere katılma ve yeni insanlar tanıma fırsatlarının azalmasına yol açabilir. Bu durum, yalnızlık ve dışlanmışlık duygularını artırabilir. Genç işsizliğinin bir diğer önemli sonucu ise kariyer gelişiminde gecikmedir. İş deneyimi kazanamama, mesleki becerilerini geliştirememesi ve iş piyasası hakkında bilgi sahibi olmama gibi sorunlar, gençlerin kariyer basamaklarını tırmanmasını zorlaştırır ve gelecekteki istihdam olanaklarını olumsuz etkileyebilir.

Genç işsizliği, sadece bireyleri değil, toplumu da olumsuz etkileyen bir olgudur. İşsiz kalan gençler, sosyal dışlanma riskiyle karşı karşıya kalabilirler. Bu durum, sosyal uyum sorunlarına, suç oranlarında artışa ve toplumsal huzursuzluğa yol açabilir. İşsizlik, aile içi sorunlara da neden olabilir. Ekonomik zorluklar, aile bireyleri arasındaki ilişkileri olumsuz etkileyebilir, gerginliklere ve çatışmalara yol açabilir. Genç işsizliği, toplumsal katılımın azalmasına da katkıda bulunabilir. İşsiz gençler, toplumsal faaliyetlere katılmaktan çekinebilirler. Bu durum, sivil toplum kuruluşlarında gönüllülük çalışmalarına katılımın azalmasına ve toplumsal dayanışmanın zayıflamasına neden olabilir.

Genç işsizliği, ülke ekonomisi için de ciddi sonuçlar doğurur. Gençlerin potansiyelinden yararlanılamaması, iş gücü kaybı anlamına gelir ve ekonomik büyümeyi olumsuz etkileyebilir. İşsizlik, vergi kaybına da neden olur. Gençler çalışmadıkları için vergi ödeyemezler, bu da devletin gelirlerini azaltır. Ayrıca, işsizlik, sosyal yardım maliyetlerinin artmasına yol açar. İşsizlik arttıkça, sosyal yardım ve destek programlarına olan talep artar, bu da devletin sosyal yardım harcamalarını artırır.

Gençlerin potansiyelinden yararlanılamaması, iş gücü kaybı anlamına gelir ve ekonomik büyümeyi olumsuz etkileyebilir. İşsizlik, vergi kaybına da neden olur. Gençler çalışmadıkları için vergi ödeyemezler, bu da devletin gelirlerini azaltır. Ayrıca, işsizlik, sosyal yardım maliyetlerinin artmasına yol açar. İşsizlik arttıkça, sosyal yardım ve destek programlarına olan talep artar, bu da devletin sosyal yardım harcamalarını artırır.

Türkiye'de Genç İşsizliği ile Mücadeleye Yönelik Öneriler

Eğitim ve istihdam arasında köprü kurmak: Teknoloji ve yeşil dönüşümün şekillendirdiği yeni dünya düzeninde, iş gücü piyasası dinamikleri de değişmektedir. Bu değişim, birçok mesleğin içeriğinin farklılaşmasına, yeni beceri ve yetkinliklerin gerekliliğine yol açmıştır. Türkiye'de gençlerin eğitim düzeyi artmasına rağmen, iş gücü piyasasının ihtiyaç duyduğu becerilerle uyum sağlanamaması, genç işsizliğini kronik bir sorun hâline getirmiştir. Mesleki eğitim ve staj programları, iş gücü piyasasının ihtiyaçlarına göre güncellenmeli ve sektörle iş birliği içinde geliştirilmelidir. Eğitim sisteminin kalitesinin artırılması, öğretmenlerin niteliğinin artırılması, müfredatın güncellenmesi ve okul altyapısının iyileştirilmesi gibi adımlarla eğitim kalitesi yükseltilmelidir. Yükseköğretimde reform, üniversitelerin iş dünyası ile iş birliği yapması, staj imkânlarının artırılması ve programların iş piyasasının ihtiyaçlarına duyarlı hâle getirilmesi gerekmektedir.

Kadın dostu politikalar: Kreş desteği ve esnek çalışma modelleri yaygınlaştırılarak kadınların iş gücüne katılımı

artırılmalıdır. Toplumsal cinsiyet rollerinin kadınların iş gücüne katılımını engelleyen yönleri ile mücadele edilmelidir.

Bölgesel kalkınma: Güneydoğu Anadolu'daki tarım potansiyeli, Akdeniz'deki turizm sektörü gibi bölgesel potansiyeller genç odaklı projelerle değerlendirilmelidir. Bölgeler arasındaki gelişmişlik farklılıkları azaltılarak işsizlik oranları arasındaki farklılıklar giderilmelidir.

İstihdam teşviklerinin genişletilmesi: OECD örneklerinden esinlenerek, uzun dönem işsiz gençlere yönelik sübvansiyonlar ve iş garantisi programları hayata geçirilmelidir. KOBİ'lerin genç istihdamına katkılarını artırmak için KOBİ'lerin dijital dönüşümü desteklenmeli ve genç istihdamına yönelik teşvikler artırılmalıdır.

Kayıt dışı ekonomiyle mücadele: Kayıt dışı istihdamla mücadele edilerek gençlerin sosyal güvenlik haklarından mahrum kalması ve düşük ücretlerle çalışması engellenmelidir. Kayıt dışı istihdamı önlemek için denetim mekanizmaları güçlendirilmelidir.

Aktif iş gücü piyasası politikaları:

Gençlerin iş bulma süreçlerini kolaylaştırmak için iş arama yardımı ve danışmanlık hizmetleri yaygınlaştırılmalıdır. Gençlere iş piyasasının ihtiyaç duyduğu becerileri kazandırmak için mesleki eğitim kursları ve işbaşı eğitimleri düzenlenmelidir.

Girişimcilik destekleri: Gençlerin kendi işlerini kurmalarını teşvik etmek amacıyla girişimcilik eğitimleri, finansal destekler ve iş kurma danışmanlığı gibi destekler sağlanmalıdır.

Sosyal politikaların güçlendirilmesi:

Gençlerin işsizlik dönemlerinde gelirlerini destekleyerek iş arama süreçlerini daha rahat geçirmelerini sağlamak için işsizlik sigortası mekanizması güçlendirilmelidir. İhtiyaç sahibi gençlere yönelik sosyal yardımlar artırılmalı ve onların temel ihtiyaçlarını karşılamalarına yardımcı olunmalıdır.

Ekonomik politikaların desteklenmesi:

Ekonomik büyüme, yeni iş olanakları yaratarak genç işsizliğin azaltılmasına katkı sağlar. Bu nedenle, ekonomik büyüme desteklenmeli ve sürdürülebilir kalkınma sağlanmalıdır. Belirli sektörlerle ve bölgelere yönelik politikalarla istihdam artırılmalı ve bölgesel eşitsizlikler azaltılmalıdır.

Kariyer danışmanlığı: Gençlerin iş piyasası hakkında daha fazla bilgi sahibi olmaları için iş piyasası bilgisi yaygınlaştırılmalı ve kariyer danışmanlığı hizmetleri sunulmalıdır. Sivil toplum kuruluşları, genç işsizlikle mücadelede önemli bir rol oynayabilirler. Gençlere yönelik eğitimler, danışmanlık hizmetleri ve projeler yürüterek gençlerin istihdam edilebilirliklerini artırabilirler.

Genç işsizlikle mücadelede şirketlerin rolü:

Devlet ve ilgili kurumların dışında örgütsel düzeyde de şirketlerin bu konuyu sahiplenmesi ve çözüm odaklı yeni modeller geliştirmesi gerekmektedir. Başarılı insan kaynakları uygulamaları bu doğrultuda mikro çözüm olabilir. Teknoloji çağında doğru kişiyi doğru alanlarda istihdam edebilmek şirketlerin çekirdek yetenekleriyle de yakından ilgilidir. Temel yeteneklerini gençlerin istihdam sorunlarına yönlendirmek doğru bir yaklaşım olabilir. İşsizlik havuzunda nitelikli ancak doğru iş alanıyla buluşamayan çok sayıda genç bulunmaktadır. Bu bağlamda şirketlerin insan kaynakları fonksiyonlarını geleneksel yapıdan daha stratejik ve proaktif bir modele dönüştürmeleri gerekmektedir. Çevrenin ve ihtiyaçların önceden belirlenmesi ve bu doğrultuda istihdam hareketliliği sağlanması önemli bir adım olabilir. Toplumda genç işsizlik sorunuyla ilgili bütüncül bir bakış açısı hâkim olduğunda ise çözüm konusunda daha kalıcı adımlar atılabilir.

Sonuç olarak, Türkiye’de genç işsizliğinin çözümü için çok boyutlu ve kapsamlı bir strateji uygulanması gerekmektedir. Bu strateji, eğitim reformundan kadın dostu politikalara, bölgesel kalkınmadan istihdam teşviklerine kadar geniş bir yelpazede politika ve uygulamaları içermelidir. Bunun yanı sıra şirket politikaları, sosyal sorumluluk projeleri, Sivil Toplum Kuruluşu (STK) iş birlikleri de çözüm sürecinde taraf olarak yer almalıdır.

Kaynaklar

- 1) Jung, J., Wang, Y., & Sanchez Barrioluengo, M. (2024). A scoping review on graduate employability in an era of 'Technological Unemployment.' *Higher Education Research & Development*, 43(3), 542–562.
- 2) Karma, E. (2024, August 20). NEET youth in central and eastern European countries: A panel model approach. *Journal of Youth Studies*.
- 3) Afyonoğlu, M. F., Yiğit, R. R., Mısırlı, G. N., & Bilgin, Ö. (2024). Social work graduates as youth not in education, employment, or training (NEET) in Türkiye: An intersectional analysis. *Journal of Social Service Research*, 50(3), 494–517.
- 4) OECD (2024), *Society at a glance 2024: OECD Social Indicators*, OECD Publishing, Paris.
- 5) TÜİK (2022), *İstatistiklerle Gençlik*. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=İstatistiklerle-Genclik-2022-49670> (Erişim Tarihi: 12.02.2025).
- 6) Gaffney, S., & Millar, M. (2025, January 2). Youth unemployment as a policy problem for the OECD, European Union, and the Republic of Ireland in the wake of the global financial crisis. *Journal of Youth Studies*.
- 7) OECD (2024). *Youth Unemployment Rate*. <https://www.oecd.org/en/data/indicators/youth-unemployment-rate>.
- 8) TradingView. (2025). Türkiye işsizlik verileri. <https://tr.tradingview.com/symbols/ECONOMICS-TRUR/> (Erişim Tarihi: 07.02.2025).
- 9) TÜİK (2023). *İşgücü İstatistikleri*. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=İşgücü-İstatistikleri-2023-53521> (Erişim Tarihi: 12.02.2025).
- 10) ILO (2024). Türkiye’de kadınlar erkeklerle göre yüzde 11 daha fazla kayıt dışı çalışıyor. *Euronews*. <https://tr.euronews.com/business/2024/08/12/turkiyede-kadınlar-erkeklerle-gore-yuzde-11-daha-fazla-kayıt-disi-calisiyor> (Erişim Tarihi: 12.02.2025).
- 11) Görmüş, A. (2024). Türkiye’de uzun-dönem genç işsizliği: hane halkı işgücü istatistiklerinden bulgular. *Alanya Akademik Bakış Dergisi*, 8(2), 412-426.

12) TÜİK (2022). *İstatistiklerle gençlik 2022*. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=İstatistiklerle-Genclik-2022-49670#:~:text=Ne%20e%C4%9Fitimde%20ne%20istihdamda%20olan%20gen%C3%A7lerin%20oran%C4%B1%20%24%2C2%20oldu&text=Gen%C3%A7%20erkeklerde%20%C5%9Fsizlik%20oran%C4%B1%202021,y%C4%B1%C4%B1nda%20%24%2C2%20oldu> (Erişim Tarihi: 12.02.2025).

13) MEB (2024). *Mesleki ve Teknik Eğitim Politika Belgesi*.

14) Gökbayrak, Ş., & Çalışır, Y. C. (2024). Geleceğin istihdam gereksinimlerine uyumlu nitelikli işgücü ihtiyacı ve beceri geliştirme modelleri. *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(2), 245-257.

15) ILO (2024). İşsizlik oranındaki düşüşe rağmen istihdam, eğitim veya öğretimde olmayan gençlerin (NEET) sayısı endişe kaynağı. *International Labour Organization* (Erişim Tarihi: 12.02.2025).

16) Samanlı, M. (2024). Genç işsizlere yönelik işgücü yetiştirme programlarının değerlendirilmesi: Çankırı Örneği. *Çankırı Karatekin University Journal of the Faculty of Economics & Administrative Sciences*, 14(4).

17) TÜİK (2024). *İstatistiklerle Gençlik 2023*. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=İstatistiklerle-Genclik-2023-53677#:~:text=T%C3%BCrkiye%20n%C3%BCfusunun%20%15%2C1'ini%20gen%C3%A7%20n%C3%BCfusun%20olu%C5%9Fturdu&text=Gen%C3%A7%20n%C3%BCfusun%20%51%2C3',y%C4%B1%C4%B1nda%20%15%2C1%20oldu> (Erişim Tarihi: 12.02.2025).

18) İŞKUR (2024). İŞKUR gençlik programı. <https://www.iskur.gov.tr/is-arayan/aktif-ısgucu-programlari/iskur-genclik-programi/> (Erişim Tarihi: 12.02.2025).

19) KOSGEB Girişimci Destek Programı. <https://www.kosgeb.gov.tr/site/tr/genel/destekdetay/1231/girisimci-destek-programi> (Erişim Tarihi: 12.02.2025).

20) KOSGEB (2023). *Faaliyet raporu 2023*.

21) World Bank Group (2024). World Bank to support women, youth-owned small businesses and industry adapt to green transition in Türkiye. <https://www.worldbank.org/tr/news/press-release/2024/03/29/world-bank-to-support-women-youth-owned-small-businesses-and-industry-adapt-to-green-transition-in-turkiye> (Erişim Tarihi: 12.02.2025).

22) SGK (2024). SGK istatistik yıllıkları. <https://www.sgk.gov.tr/Istatistik/Yillik/fcd5e59b-6af9-4d90-a451-ee7500eb1cb4/> (Erişim Tarihi: 12.02.2025).